

Poštnina plačana v gotovini!

Ljubljana 14. februar 1939
14. pot 14

Slovenska mladina

Leto I.

Ljubljana, februar-marec 1939

Štev. 5-6

Cena 4.— din

Francè Prešeren:

»Edinost, sreča, sprava
k nam naj nazaj se vrnejo;
otrok, kar ima Slava,
vsi naj si v roke sežejo,
da oblast
in z njo čast,
ko pred, spet naša bosta last!«

Anton Aškerc:

»Mi vstajamo! — Poslednji čas!
Mi nočemo umreti,
mi hočemo živeti,
Iz svojih vstajamo moči,
četudi smo pozni, mladi:
Kaj uk je zgodovine?
Bodočnost je mladine.«

Oton Župančič:

»Mi gremo naprej, mi gremo naprej
mi strelci,
in pred nami plamen gre skozi noč,
kot Bog pred Izraelci!
Na nebu je dan, nad gorami je dan,
a zarjo zakriva nam jata vran,
ona rada bi orle prevarila,
za sonce jih osleparila —
zaman:
sokoli in orli vedo, da je dan!«

Slovenska mladina — mladinski list za leposlovje in kulturna vprašanja — izhaja vsakega prvega v mesecu. Odgovorni urednik je Ivo Grahor, novinar. List izdaja konzorcij; predstavnik Ivo Grahor. — Rokopise in dopise uredništvu in upravi je pošiljati na naslov: Ivo Grahor, Ljubljana, Miklošičeva 6/III. Posamezna številka stane 2 din — celoletna naročnina za 8 številk 14 din, polletna 7 din.

Številka čekovnega računa je 17.827.

TISKARNA »SLOVENIJA« V LJUBLJANI (PREDSTAVNIK A. KOLMAN)

VOJIM BRALCEM IN SODELAVCEM!

Vse naše cenjene bralce prosimo, da nam oprostite našo zakasnitev, katere vzrok je bila naša prezaposlenost, kajti gradivo ni vedno najprikladnejše. Dobivamo vedno več daljših člankov, ki pa jih v letošnjem letu ne bi mogli v celoti objaviti. V prejšnji številki smo celo napovedali izid februarske št. za 25. februarja. Ker se to ni moglo iz preje omenjenih vzrokov izvršiti, izdajamo to pot dvojno št. in si obenem dovoljujemo obvestiti naše naročnike, da bosta tudi ostali dve št. (7. in 8.) izšli kot dvojna začetkom maja.

Ob tej priliki tudi sporočamo vsem cenjenim bralcem, da »Slovenska mladina« ne bo odgovarjala na neresne in neutemeljene napade.

Pišite vendar že svoje prispevke samo na eno stran!

Pazite na pisavo! S tem silno olajšate uredniško delo!

Pošljite zaostalo naročnino!

Pazite, da bodo pošiljke dovolj frankirane!

Kupuj le pri trvdkah, ki oglašajo v našem listu! Pri nakupu pa povej, da te je k njim pripeljal oglas v »Slovenski mladini«.

REVIJE IN LISTI, KI SMO JIH NAKNADNO PREJELI V ZAMENO.*

Beogradski student, organ stručnih, ekonomskih i kulturnih studentskih udruženja na Beogradskom univerzitetu.

Božji vreleci, glasilo za liturgično obnovo in apostolat Katoliške akcije.

Delavec, strokovni časopis.

Kmetski list.

Ljudski glas, glasilo delovnega ljudstva.

Ljubljanski Zvon, slovenska revija.

Mladost, mesečna revija za omladinska pitanja i sport.

Zaščita otrok in mladine, glasilo Jugoslovanske Unije za zaščito otrok, sekcije za dravske banovino.

* Liste in revije, ki smo jih že doslej prejeli v zameno, smo objavili v 3. in 4. številki.

Mladinski problemi

Vsi smo še pod vtisi dogodkov, ki so se pred dnevi odigravali v Evropi. Kdo od nas ni v teh kritičnih dneh legal spat s tistim tesnobnim občutkom negotovosti, da bo morda že drugega dne zjutraj slišal iz ust prvega človeka, na katerega bo slučajno naletel, tisto strašno, najhujša grozodejstva pomenjajočo besedo: vojna? Kdo ni vztrepetal ob tej misli, kdo se ni zavedal, kaj nam grozi? Takrat se je na slehernem našem obrazu brala mučna negotovost: kako? zakaj? kam? In še nikdar doslej nismo mi mladi tako jasno spoznali dobe, v kateri nam je usojeno živeti in doraščati; dobe, v kateri lahko že jutri izbruhne nov krvavi ples barbarskega klanja, katerega žrtve ne bodo to pot le milijoni, temveč deset in deset milijoni; razvoj tehnike je za to dovolj tehten porok. Aeroplani, tanki in plinske bombe so ostali zaenkrat še v skladiščih, a tudi v naših srcih je ostala tista obupna negotovost, kje bo jutri nova Španija, druga Češka in Kitajska

V tem je pa tudi nekaj pozitivnega, kajti zresnili smo se in se poglobili v vprašanja današnje dobe. Tako smo spoznali, da je vprašanje Slovencev v Jugoslaviji in, da se s trdno zavestjo, braniti za vsako ceno to državno enoto

Mnogo je vprašanj, ki leže nad današnjo mladino kot mora in ki zahtevajo nujne rešitve. Vajeniško vprašanje, delavski bataljoni brezposelnih, naraščanje kmetijskega proletarijata, šolske reforme, kulturni problemi itd. Da se o vseh teh vprašanjih toliko govori in za mladino nič koristnega ne stori, je krivda v tem, ker mora stati mladina ob strani in biti le objekt raznih eksperimentov, kako rešiti mladino iz tega težkega položaja. Zato mladina spoznava, da si mora sama poiskati rešitve iz teh perečih problemov. Začela je organizirati mladinska gibanja, ki imajo nalogo, priboriti tej mladini lepšo sedanjost in svetlejšo bodočnost.

Oglejmo si sedaj nekoliko podrobneje vzroke, ki so povzročili in še povzročajo nastanke takih mladinskih gibanj.

Prvi v bistvu morda najvažnejši vzrok za nastanek mladinskega gibanja bi bil vedno slabši gmotni položaj ogromne večine delavnih množic, ali kratko kriza. Gospodarska kriza, ki zajema z novo silo ves kapitalistični svet, žene danes široke plasti naroda v gmotni in kulturni propad. Stojimo pred dejstvi, ob katerih nas mora spreletavati zona, ko se sprašujemo, kje bodo dobile zaposlitve ogromne mase delavskega proletarijata, kje brezposelni učitelji, profesorji, zdravniki in ostali intelektualci. Za jasnejšo ilustracijo današnjih razmer naj navedem samo par primerov: V brošuri »Naše šolstvo in brezposelni učiteljski in profesorski kandidati« beremo, da od 156 brezposelnih učiteljev v letu 1931 je do lani naraslo njih število že na 522, od 15 brezposelnih profesorjev v letu 1934 pa jih je danes že 152. Dalje moramo ugotoviti, da so naša srednja in mala

gospodarstva, ki tvorijo ogromno večino slovenskih kmetij, danes kljub vsem agrarnim reformam in tkzv. kmetskim zaščitam pred popolnim razsulom. »V Sloveniji se rodi letno 29 tisoč otrok. Smrtnih primerov je 18.000. Naravni prirastek znaša torej 11.000 oseb na leto. V nasprotju z naraščanjem prebivalstva je naša agrarna proizvodnja v nazadovanju. Evo majhen primer: leta 1910 je bilo na Kranjskem in spodnjem Štajerskem 684.000 glav goveje živine, leta 1927 pa na istem ozemlju le 363.000 glav te živine. Industrijalizacija je tako počasna, da ne more držati koraka z naraščanjem prebivalstva. Pri rudarstvu je stvar še celo nazadovala. Pred racionalizacijo revirjev TPD je dobil velik del rudarskih sinov delo pri rudniku. Leta 1925 je bilo v Sloveniji 13.000 rudarjev, l. 1935 pa le še 7000. Danes je rudarski mladini rudnik skoraj popolnoma zaprt. Mladina iz revirjev mora za kruhom iz revirjev v vse vetrove.« (Po I. Bratko: »Mladinsko vprašanje«, Sodobnost, 1938, 4—10. in »Mlad. vprašanje in pota njegove rešitve«, Obzorja 1939, 1—2.)

Da občuti to vedno bolj nevzdržno stanje najhuje ravno mladina, je menda razumljivo. Zaradi vedno nižjega življenjskega standarda je tudi ona mladina, ki dobi s težavo kako zaposlitev, prisiljena zbog izkoriščanja trošiti že sile svojega lastnega mladega in še nedozorelega telesa, kar je največje socialno zlo. Za primer si preberimo kratko poročilce pekovskega vajenca, katero je bilo objavljeno v nekem slovenskem mladinskem časopisu. In sicer nam takole opisuje svoj bedni položaj: »Nahajamo se v krizi, ki je zajela cel svet. To krizo občutijo vsi sloji razen največjih bogatašev. Prav posebno pa jo občutimo tudi mi pekovski vajenci. Nahajamo se v takšnem položaju, da me je skoro sram opisati ga. Kot vajenec moram delati večinoma po 21 ur na dan in spim samo 3 ure. Zvečer ob 8. uri napravim kvas. Nato spim 3 ure in potem moram delati celo noč neprenehoma. Zjutraj vzamem koš kruha na hrbet, da se mi noge šibijo, in ga nosim po tri ure daleč. Ko pridem domov, je treba do poldneva pospraviti pekarijo. Po kosilu bi moral iti spat; toda mesto tega moram delati v hlevu pri živini ali na polju. Zvečer ko pridem domov, moram spet nakrmiti živino, nato grem k večerji in na delo v pekarijo. Tako poniževalno životarimo. In vse to se dogaja kljub vsem obrtnim zakonom. Vajenec mora izpolniti mojstrove ukaze, pa naj bodo ti še tako neumestni; ako ne, dobi klofute in je trmast. Kje so naše pravice?« (Mlada pota.)

Toliko za jasnejšo predstavo, da smo si na konkretnem primeru iz življenja ogledali naš glavni in osrednji mladinski problem, ki je v bistvu eden najbolj aktualnih problemov vse te naše slavne ere

In sedaj vas vprašam, ali ima po vsem tem mladina pravico, postavljati zahteve po svoji lastni skupni neodvisni mladinski organizaciji, s pomočjo katere se bo borila za svoje najosnovnejše človeške pravice? Menda ima!

Sedaj se hočem dotakniti še problema, ki se tiče predvsem študirajoče mladine, namreč problema današnje srednje šole. Pedagog

dr. Stanko Gogala pravi v svoji knjigi: »O pedagoških vrednotah mladinskega gibanja« med drugim sledeče: »Če smo odkritosrčni, potem moramo priznati, da je dosedanja in tudi še današnja šola izgubila svoj neposredni in življenjski stik z mladino.« Njen neživljenjski formalizem odbija, kajti njeni šablonski formi se mora še vedno umikati individualni postopek moderne pedagogike. Za mladino, ki je polna duševnega življenja, bojov in dvomov in ki čuti v sebi potrebo po neprestanem sprejemanju iz realnega življenja, v taki shematizirani in šablonizirani šoli razumljivo ni mnogo privlačnosti. Občuti jo kot z zakonom predpisano dolžnost. A ker se hkrati zaveda pravic do svojega posebnega življenja, ki je lepše in vrednejše kot življenje v današnji šoli, je začela mladinsko gibanje, ki hoče usmeriti to nesodobno šolo v novo, mladini primernejšo in mladino upoštevaljočo šolo. Pri tem prerojevanju naše šole pa mora sodelovati vsak njen posameznik. Kajti noben še tako popoln učni načrt, nobena še tako pretehtana zakonska odredba ne moreta ustvariti tistega edino pravilnega duha prave šole, če k temu ne doprinese svojega pozitivnega deleža ravno šolajoča se mladina sama. Razred, ta najmanjša šolska zajednica, mora postati prvo žarišče in močna homogena celota v delu za naše skupne mladinske probleme. Tu se mora najprej izčistiti program, kateri lahko nato preide na nadaljnji skupni forum, ki ga predstavlja cel zavod, a preko tega po možnosti vsi ostali zavodi dotičnega kraja. In če je doseženo enkrat to, je potem malenkost dobiti zvezo s šolsko mladino ostalih krajev. Če je prvi začetek takega dela še ljubosumno tekmovanje dveh paralelnih razredov, čigar produkt pa je tako visoko pozitivna stvar, kot je bila pred nekaj tedni krasno uspela Prešernova proslava na Mestni ženski realni gimnaziji v Ljubljani (Liceju), potem je to samo vsega odobravanja vredno. Da pa tako delo dobi tudi svoj pravi in globlji pomen, je treba pač združitve večje skupine mladih ljudi, ki bo delala čisto zavestno na gotovem programu, katerega si bo izbrala za torišče skupnega dela. Primer takega skupnega nastopa velike večine mladih ljudi istega kraja nam je lahko mladina naše prestolice, kjer se jih ni od 9000 tamošnjih visokošolcev udružilo nič manj kot 7000 in to mimo vseh političnih in svetovno nazorskih diferenciacij ter pokrenilo skupno s srednješolsko mladino močno mladinsko gibanje, katero ne predstavlja danes samo najagilnejše mladinske organizacije v državi, temveč igra tudi že dokaj vidno vlogo pri mednarodnem mladinskem gibanju.

Enako važno, kot osvetliti problem srednje šole, se mi zdi obdeležati tudi še odnos med mladino in politiko oziroma politično pobarvanimi današnjimi mladinskimi organizacijami.

Po vsem svetu pa tudi pri nas se borijo za mladino pri vseh mogočih političnih strujah, strankah, skupinah, blokih i. t. d. To je tudi povsem razumljivo. Dobiti njo, pomeni vsekakor znatno utrditev lastnih pozicij, predstavlja to celo neko garancijo za nadaljnji obstoj. Mogoče je sedaj najvažnejše vprašanje, kako se ta

borba vodi? Čeprav se na to vprašanje ne da samo tako na hitro odgovoriti, smemo vendar reči, da se je pri strankah — katere so zadnja leta vzele pri nas monopol na politiko, ta borba vodila v glavnem brez kakršnih koli ozirov na potrebe in zahteve mladine same. Na njo se je računalo kakor na sigurno oporo, kakor na aktivnega boreca v prvih vrstah in nič drugega. Stalno so se ji postavljali »prijatelji« in »zaščitniki« tako, da se je iz njih napravila »Manschaft«, jurišni oddelki, kateri so bili brez kakršnega koli vpliva na program teh strank. Tako nezdrav odnos je rodil — logično — »nezaželjene« posledice. Mladina ni v velikem številu pristopala k tem organizacijam, ker radi svojega brezpravnega položaja v njih pač ni mogla. Ona vendar ni mogla biti nosilec politike, katera se ne briga za njene potrebe in zahteve (nacionalne, kulturne, ekonomske in socialne).

Kadar mi mladi postavljamo svoje zahteve in trdimo, da se »stari« niso za nje dovolj brigali, ne mislimo s tem postaviti oni umetni jez med »stari« in »mladimi«! Ne, mi se zavedamo, da ta jez ne bi bil na mestu, kakor se tudi nadajamo, da bodo tudi naši »stari« podprli naše pravične zahteve, kot se to dogaja že v drugih demokratičnih državah. Prav tako mi ne terjamo za sebe neko odločujočo vlogo v političnem življenju, temveč, da se tudi naše pravične zahteve upoštevajo in da se nam dovoli, da se brigamo sami zase. **Kajti gibanje, ki se bori samo za ostvaritev mladinskih pravic in interesov, ne more biti privesek nobene politične stranke, temveč mora biti torišče vse mladine prav vseh družabnih slojev. Nikdar ne smemo namreč pozabiti prevažnega dejstva, da je mladinsko gibanje povsem: samo programsko in v nobenem slučaju ne ideološko.** Kajti v njem sodeluje vsa mladina brez izjeme in ne oziraje se na svojo politično, versko in svetovnonazorsko pripadnost.

Toda povsem napačno bi bilo, če bi morda sedaj kdo sklenil nič več sodelovati v naših dosedanjih, večinoma kvazi-mladinskih organizacijah, ki so vodene le od »starih«. Kajti krivična bi bila trditev, da take organizacije v bistvu niso pozitivne. Nasprotno! Kdo more odrekati veliko aktualnost Počitniške zveze v njenem prizadevanju doprinesiti s čim lažjim potovanjem izobrazbi mladine, kdo pomen dela pomladkov Jadranske straže, ko je vendar za Slovenijo in vso ostalo Jugoslavijo morje tako velikega pomena. Dalje pomen gojenja neobhodne telesne kulture, ki jo nudijo naša telovadna društva mladim ljudem. Organizacije s tem in takim programom so za nas, lahko rečemo, skoro življenjskega pomena. In če danes še niso to, kar bi morale biti, namreč res prave mladinske organizacije brez slehernega vpliva političnih faktorjev, kjer bi imela mladina popolnoma enakovredno stališče, če že ne kar vodstvo, potem je to sicer krivda najprej »starih«, pa tudi mladine same, ki ni šla iz lastne inicijative v te organizacije, da bi jih prerodila. In zato je naša dolžnost pristopiti k Skavtom, Počitniški zvezi, Jadranski straži, Rdečemu križu, Trezveni mladeži, Sokolu, Fantovskim odsekom in

drugim takim mladinskim organizacijam. Prav tako pa je tudi naša dolžnost, še aktivneje kot doslej delati v vseh teh organizacijah. Dalje moramo pa tudi še aktivneje sodelovati v tistih organizacijah in društvih, ki smo jih sami ustanovili. Naše literarne družine, narodno obrambni krožki, kulturne in socialne akcije, za kulturni dvig in socialno pomoč ostali mladini in slovenskemu ljudstvu sploh morajo postati žarišča vsega našega mladinskega dela. Vsi pa moramo delati na združitvi vse organizirane in neorganizirane slovenske mladine v skupno močno mladinsko gibanje, ki bo tudi javno lahko postavljalo svoje upravičene zahteve.

A morda se še sedaj kdo sprašuje, kaj je pravzaprav to mladinsko gibanje? Ali ni to le nekako idealno hotenje brez kakršne koli realne podlage, gibanje radi gibanja, izrodek brez prave življenjske potrebe? Lotimo se tega vprašanja, oziroma ugovora kar naravnost. Preje smo si prav na kratko osvetlili popolnoma svojski socialni položaj današnje mladine. In vprašam vas, ni li problem srednje šole skupen vsem srednješolcem, ni li popolna slovenska univerza skupen problem vse akademske mladine in preko nje vsega slovenskega naroda, ali ni brezposelnost intelektualne, delavske in kmečke mladine problem kar vseh teh mladih ljudi in ali ni sramotno nizki gmetni položaj vajencev, mladih delavcev in kmečkih fantov ter deklet prav tako skupna zadeva nas vseh, da ne govorim o problemih mladine v vojni. A ne samo obramba pred izkoriščanjem, borba za boljši gmetni položaj in lepšo bodočnost, temveč še mnogo več pomeni mladinsko gibanje. Kaj pa so razni narodno obrambni tabori mladine, dramatsko udéjstvovanje mladih delavcev, prirejanje proslav v čast Prešernu in Cankarju drugega kot visoko in pozitivno kulturno delo današnje mladine? Zato lahko mirno rečemo, da »mladinsko gibanje ni le odpor dozorevajočih mladih duš, in sicer odpor zoper zmehanizirani način življenja, ki ga prinaša s seboj le vnanja kultura naše dobe, kateri je purgarska udobnost nad vse«, kot pravi to neke univ. prof. dr. Karl Osvald, temveč veliko, veliko več. »Delo današnje mladine je narodno in konstruktivno, zato z upravičenostjo upa, da je v njenem delovanju ne bo nihče oviral, ker smatra, da je vsako sabotiranje mladine protinaroden akt, ki služi samo sovražnikom« (Večernik). K.

Reditzal

»Zedinjevati! Zedinjevati! Vedno zedinjevati! Ustvariti skupnost srbske mladine, ustvariti bratsko zvezo z mladino Hrvaške in Slovenije, z mladim naraščanjem vse Jugoslavije. Znati vedno najti možnost dela in akcije, preiti vse slabosti, boriti se proti duhu omrtvelosti in kapitulacije! To je pot mladih v l. 1939.«

Po »Mladosti.«

Norec in svoboda

Takrat sem bil izredno nerazporejen in slabe volje. Sedel sem v svoji izbi in strmel v strop in na stene okoli sebe. Pred menoj na mizi je ležalo pismo.

Kar nekdo hipno potrka na okno. Vstal sem in stopil k oknu. Bil je prijatelj Kržetov Franci. Sedel je na motorju.

»Pojdi, greva malo naokoli!«

Oblekel sem plašč in stopil na ulico. Franci je pognal in odbrzela sva iz mesta.

Med vožnjo se je nagnil k meni.

»Ti, greva na Studenec. Imam opravke. Saj gotovo utegueš?«

Prikimal sem mu.

Franci je bil medicinec in zato se nisem čudil, da ima opravka na Studencu. Med vožnjo sem molčal. Sredi hudih in neprijetnih misli je zavozil Franci z motorjem na dvorišče bolnišnice na Studencu. Motor je izročil meni v varstvo, sam pa je stopil k primariju.

Bil je lep sončen dan. Na bregovih prostornega vrta so pripravljali možje v rdečih hlačah — menda norci — vse za pomlad. Obrezovali so sadje, kopali zemljo in se šalili vmes. Pogledovali so name in na motor.

Zamišljeno sem jih opazoval in pozabil na vse. Smilili so se mi ti ljudje v rdečih hlačah. Vsak jih ima za manj vredne člane človeške družbe. Seveda! Svet prezira vse, kar ni njemu enako. Ti ljudje so se mi zdeli tisti trenutek tako blizu...

V tem opazovanju se mi je neopaženo približal človek. Skoraj bi ga ne slišal. Šele ko je stal pred menoj, sem ga zagledal. Bil je star, velik plečat. Oblečen je bil slabo, toda lepo in čedno zakrpan. Obraz mu je bil ščetinast in popačen. Oči so mu gledale prijazno, a vendar nekam nenavadno in čudno. Na glavi je imel staro oguljeno kapo. Ko sem se obrnil, se je nasmejal in nerodno prijel za kapo, nakar je podržal roke na prsih v modrem delavskem predpasniku. Tudi on je imel rdeče hlače...

samo da so bile zamazane in na nekaterih mestih zakrpane s krpami različnih barv.

Ogledoval si je motor in pretipaval železo. Mene se je skoraj bal, vsaj tako sem sklepal iz njegovega obnašanja. Menda se je bal človeške družbe, nas pametnih ljudi, ki imamo spričevala, da smo trezni...

»To avto?« me je vprašal in zavil svoje oči nekam čudno naokoli.

»Ne, motor.«

On je tiho ponovil.

»Motor. S tem se peljete, kajne?«

Prikimal sem. On si je zopet ogledoval motor, toda sedaj bolj brezskrbno. Menda se me ni več bal... Potem je zamišljeno gledal v pomladno sonce in v priprta železna vrata.

»S tem avtom se popeljete proč, proč...« je izgovoril s tresočim glasom. Meni se je zasmilil v dno srca.

Nisem vedel, kaj bi mu dejal. Prikimati mi je bilo pretežko, ker sem pregloboko doumel pomen njegovih besedi.

»V svobodo, v pomlad, proč, proč... S tem malim avtom... Saj bi ga lahko nesel na rokah. Tako majhen je, pa te pelje v svobodo.«

Moral sem mu prikimati. Mož v rdečih hlačah je stopil k pritrjim vratom. Vrtar ga je opazil. Zdelo se mu je sumljivo. Mož se je naslonil na železna vrata in škilil na vratarja. Ko je mislil, da ga ne opazuje, je skočil ven.

»Zbogom!« je še zavpil in že ga ni bilo več...

Vrtar je skočil za njim in čez nekaj mučnih trenutkov ga je pritiral nazaj. Ko je šel norec mimo mene, me je pogledal tako zavidljivo, da sem strepetal in pogledal proč...

Sram me je bilo norčevega pogleda.

Drago Jeran:

Kmečki otrok vprašuje

»Zakaj imajo Virbičevi troje krav,
a mi le eno samo,
ki hrane večkrat ji ne damo?«

»Ja, Tonček, Virbičevi so bogati,
so trikrat bolj bogati kakor mi,
zato se boljše jim godi.«

»Zakaj pa Pirnikovi nimajo ničesar?
Ne krave, krme, niti hleva.
Povejte, dedek, mi zakaj?«

»Ah, tiho bodi, ne sitnari no toliko.
Saj veš, da nas je manj, a njih veliko.
In da je bog uredil to tako.«

— — — — —
Še dolgo v noč je Tonček mislil:
Zakaj pri Pirnikovih nimajo nikoli krme?
Zakaj je bog uredil svet tako?

»Zdaj leži na vsakem piscu, ki se dotika naših poglavitnih vprašanj, dvojna odgovornost, in nihče ne bi smel ne pisati člankov in kritik o njih brez jasne zavesti, brez točnega občutka za položaj na duhovno-politični ploskvi našega življenja.«

(J. Vidmar: Kriza Ljublj. Zvona: »Župančič in slovenstvo«.)

—lp—:

Oporoka

Stari gospod France Spaka je umrl. Pokopali so ga, kakor se pač spodobi. To se pravi, za krsto je šel duhovnik in par znancev. Ministrant pa je nesel križ. Nič ni bilo solza na tem pogrebu, nič one navadne žalosti, ki spremlja vsakega zemljana do nebeških vrat. Pogrebeci, sami resni močje, so opravljali svoj posel kot vsakikrat, kadar se kaj takega primeri. Ljudje so sicer postajali po cesti in pasli radovednost, tudi to je običaj, skoro bi rekel, neizogiben tradicionalen posel, kadar se kdo preseli v onstranstvo.

Ko so prispeli na pokopališče, je molil duhovnik: »Sprejmi, zemlja, kar je tvojega,« potem pa je nasul na krsto v globino nekaj zemlje in gospoda Franceta Spake ni bilo več...

Od maloštevilnih spremljevalcev, ki so krenili s pokopališča v gostilno, se je tu pa tam še kateri spomnil pokojnika, veliko pa niso govorili o tem. Saj se koncem koncev res ne izplača, ko gremo vsi isto pot. Ta, ki so ga pravkar pokopali, je dotrpel, drugi pa še živimo in čakamo, kdaj bo strla in uničila tudi nas boginja smrti...

Medtem pa so domači, to se pravi, ljudje, pri katerih je imel starec v najemu zatohlo in mrzlo podstrešno sobo, pridno zažigali vse, kar bi spominjalo na pokojnika. Stare, že orumenele fotografije so le nerade gorele, prav tako zamazana obleka in perilo, stol, miza in postelja pa so čakali tam ob strani, da jih očistita ščetka in voda in usposobita za nadaljnjo uporabo. Tudi tu ne bi bilo nič posebnega, če ne bi malo dekle privleklo iz mize na drobno popisani papir z različno čitljivim in debelejšje pisanim naslovom »Oporoka«. Kaj neki je imel ta starec s svojo »oporoko«, kaj neki je le hotel, saj je bilo vsemu predmestju znano, da je reven ko cerkvena miš, da že tri mesece ni plačal najemnine. Toda vseeno...

Brata je imel v Ameriki, sestra se mu je omožila v velikem mestu...

Morda je imel skrite tisočake, zakopane nekje v zemlji, morda je našel zaklad, a ni verjetno. Ne, ni verjetno! Saj je bil lačen in žejen, saj ga je zeblo. Imel ni razen morda še živečih brata in sestre, ki, kakor je pravil, sam ni več vedel zanju, ničesar, prav ničesar. A vseeno...

In ta »vseeno« je kljuval po možganih in krvi vseh, ki so začuli besedo »oporoka«. Treba je bilo to uganko razrešiti, to tajnost odkriti... treba je bilo oporoko prečitati, vsaj iz radovednosti.

Takole se je glasila oporoka:

Jaz, France Spaka, sem se odločil, da sklenem svoje račune, ker je pač tako sojeno od vekov, da moramo pustiti vse in oditi v večno nirvano. Odločil sem se, da protestiram proti svetu, spačenemu in pokvarjenemu, proti življenju za vse tisočere krivice, ki mi jih je naklanjalo. Naj me poslušajo ljudje sedaj, naj imajo potrpljenje vsaj sedaj in me ne psujejo, kot so me psovali v življenju. Za nič-

vredneža so me proglasili, me brcali iz kota v kot, za lenuha so me obsojali in za norca imeli potem, ko so mi vzeli vse, potem ko so mi vzeli delo in kruh in me potisnili sem, kjer sem hiral in gnil iz dneva v dan, iz ure v uro. Sedaj, ko sem našel mir, ko se ne bojim več ječ in sodišča, ko mi ni več mar ljudska sodba in takozvano javno mnenje, vam povem na glas, kdikor le morem: izdajalec ste in lopovi! Ne samo mene, tudi sebe ste izdali, tudi sebi odjedate kruh in življenje, ker ste zlobni podkupljivi in nevedni. Povem vam, da sem tudi jaz bil mlad in se veselil življenja. Rad sem delal, kjer koli in kadar koli je bilo treba. Nešteto aktov je vzdignila moja roka, nešteto odlokov, naredb, prepovedi in kazni je pisalo moje pero na prazen in nedolžen papir, ki ga je omadeževal še šefov podpis. Potem pa, ko sem se dodobra naužil zatohlega pisarniškega in uradniškega zraka, potem ko sem spoznal vso gnjilost in propalost meščanske družbe, sem protestiral. Šel sem na govorilni oder in govoril ljudem, prav kakor je govoril Cankarjev Jerman v Hlapcih in domala užival radi tega Jermanu slično usodo. Jaz ne bom več zboroval, sem sklenil tudi jaz, a bilo je prepozno. Za ves svoj mladostni idealizem in za vso svojo vnetost in dober namen, spravljati ljudi na boljša pota, sem prejel plačilo — odpust iz službe. Vprašam vas, ljudje božji, ali so to pravico naredili ljudje, ali jo je naredil bog, da smemo živeti, delati pa ne? To sem spraševal tudi takrat, a smejali so se mi. Tudi vi ste se mi smejali. Ta smeh me je izprva bolel in me vznemirjal. Ta smeh me je ponovno težko ranil v dno moje že itak razbolele duše in me prisilil k molku. Govoril sem sicer še potem, toda ne več ljudem, govoril sem oblakom in noči in luni in sencu in zvezdam, ki so nemo zrlji name in me verno poslušali. Zdelo se mi je, kot da me prosijo, naj jim še kaj povem. In jaz sem jim pravil vedno isto. Morda so me slišali in me razumeli?

To sem vam hotel še povedati, predno obnemim za vedno, in še to priznati vsem tistim, ki se bore za novo, boljše in lepše življenje, da bi ga tudi jaz rad doživel, a nisem dočakal... Še v jami bi mi bilo laže, če bi vedel, da me kdo razume...

*

Z različnimi občutki so ljudje poslušali oporoko. Večina je še mrtvega Franceta Spaka proglašala za norca, jaz pa sem videl dva človeka, ki sta se na glas pogovarjala o tem. »Tudi tega je strlo življenje,« je dejal eden, drugi pa je v groznem molku stisnil pesti in oba sta odšla v temo...

»...: spoznavali smo polagoma to, česar šola še dandanašnji ne spoznava in ne pripoznava — da nam je predvsem potreba pouka o živem življenju tiste dobe, v kateri stojimo.

(Ivan Cankar: »Zadruga«, XI. zv. Zbr. spisov.)

Drago Jeran:

Moj stric

Ves teden se nad čašo sklanja,
v kateri bi vse svoje dni utopil,
življenje rad bi v kaplji vina spil,
z življenjem bol, ki ga teži in vklanja.

A kadar trezen gleda svet,
povsod prepir in bedo zré;
življenje, ki pred smrtjo mré;
hinavske družbe lažni red.

Zato le pije, pije dan na dan
ker misli, da bo vse prešlo;
življenje pa kot glas pijan
se izgubilo bo v megló.

M. V.:

Dekle v kavarni

Prisedi in se ne smehlaj
dekle, boli ta tvoj me smeh.
O vem, da bil je lep nekdanj —
a zdaj v njem se skriva greh.

Življenje te je pogazilo,
a v svetlih vidim ti očeh,
da duše ti še ni ubilo,
zato poslušaj me sedaj:

V čaše vina si nalijva
in kot otroka govoriva.
O sanjah tistih lepih dni,
ki so za vekomaj odšli.

Žene v Nemčiji vedno manj študirajo. Tega leta se na univerzah v Nemčiji nahaja vsega skupaj še 1500 študentk, proti 3652 v letu 1932—33. Istočasno se je zmanjšalo število študentov za 4000.

(Po »Glasu mladine«, l. II., št. 1.)

*

»Nobeno delo, ki ga je izvršil človek v prilog svobode, torej v prilog kulture, ne izgine za vekomaj, ne ogenj ga ne more zavekomaj pokončati, ne meč! — S krvjo tistih naših delavcev prvorojencev je bila pognojena njiva vse naše poznejše kulture. In kadar bo žetev dozorela, kadar bodo kose pripravljene, se bomo spominjali mučnikov!«

(I. Cankar: »Slovensko ljudstvo in slovenska kultura«, str. 33.)

Z. A.:

Dedič

Ko je Rafael odrinil vrata v domačo izbo, mu je pogled obvisel na očetu, ki je z napol odprtimi usti stekleno zrl v strop. Lica je imel globoko vdrtá in očesne votline so bile tako mrtvaške, da se je ustrašil. Če ne bi bil bolnik njegov oče, bi bil zbežal in se skrila.

Čutil je bližino smrti z nekim daljnim čutom kot divja žival. Začel je ugibati, kaj naj naredi. Tako sam je bil in neizkušen in skoraj nič ni vedel, kaj se spodobi in kaj je prav. Začel je moliti očenaš za očenašem, pa še vero, zelo na glas, da bi ga uslišal kakšen dobrotljiv svetnik. V očeh so ga zaščemele solze in mu zdrknile po licu. Oče pa ga še vedno ni hotel pogledati, samo včasih je težko zahropel.

Rafael je utihnil in naštal je molk, ki je razbijal ob stenah. Ta samota je bila strašna. Rafael ni več vzdržal v sobi, ampak je prijel za kljuko in planil ven. Vrata so se s treskom zaprla za njim. Tekel je preko gnojšča do Matkove bajte. Matek je sedel na pragu in s črepinjo gladil toporišče za sekiro.

Rafael se je zasopel ustavil pred njim. Matek sicer ni bil bahav kot kakšen gruntar, vendar se na dečka še ozrl ni.

»Pojdite k nam očeta pogledat! — Umrli bodo!« je stisnil Rafael iz grla in se brž umaknil, da ga ne bi dosegel mož s toporiščem.

Matek je bil slabe volje in že ves dan nataknjen kot stara baba, pa ga je tako ujezilo, da je že dvignil les in zamahnil proti Rafaelu. Misli je, da se je prišel bajtarček iz njega norčevat.

Rafael je zajokal.

»Pa če bodo umrli, boste samo vi krivi, samo vi!«

Matek ga je nekaj trenutkov gledal, potem pa je vprašal: »Faut, ali je res? Kaj pa je vrglo tvojega starega, a?«

»Ne vem, ampak pojdite, pojdite, če ne, bodo umrli!«

Rafaela je peklo v srečju in tako milo se mu je storilo kot malo kdaj. Vrgel se je v travo na vrtu in zdelo se mu je, da je ostal sam na vsem svetu. Nihče ga ne mara, vsi ga suvajo od sebe in lačen hodi po svetu.

Mahoma ga je obšla neka misel. Hej, kaj bo pa s hišo? Ali ni on edini sin svojega očeta? Prav, oče bo umrl, on bo pa hišo podedoval in bo gospodaril v njej kot pravi, velik in razumen gospodar.

To ga je tako prevzelo, da se je zbal, da oče vendar ne bi umrl. Toda takoj se je udaril po glavi od sramu, da mu sploh pride tako hudobna misel v možgane.

»Tak falot sem, da nikdar ne bom prišel v nebesa.«

Začel je gristi travo, da se je zametil.

Zagledal je Matka, ki je lagodno koračil proti njihovi bajti, za njim je privihrala še žena z ogrinjalom čez pleča in s svečo v rokah.

»Rafael, Rafi-i-i!« je klicala. Rafael se je dvignil in stekel za njo.

»Kaj pa hočete?«

»Po gospoda! Takoj po gospoda!« je hitela ženska. »Ali je zelo slab?« je bila še radovedna.

»Ne vem,« je odvrnil Rafael in zbežal po stezi med njivami. Divjal je kot še nikdar prej, pa ne zato, da bi še o pravem času pripeljal gospoda, ampak ker je čutil, da ga bo razgnalo, če bo miroval.

Oče umira! Torej ga ne bo več —. In pred njim so bežale podobe kot v sanjah. Na vsaki je bil oče s košatimi obrvmi in nedopovedljivo milim pogledom. Lep, mnogo lepši se mu je prikazoval v spominu, kot je bil v življenju. In sedaj bo umrl. »Ne! Ne!« je klical Rafael in padel na zemljo. Bil je lačen in bolan, saj revež ves dan ni imel žlice v ustih. Brez moči je ležal ob stezi in gledal črne kolobarje, ki so se z divjo naglico vrteli pred njim. Izginjali so in se bližali kot jata črnih vran. Bil je omamljen in želel si je samo še, da bi umrl.

Vse njive in gozdovi so zaplesali divje okrog njega. Toda kmalu se je zavedel. Visoko nad seboj je zagledal sinje nebo in velik oblak. Vse je bilo daleč, neskončno daleč, vendar je čutil, da mu je ta modrina tako domača kot slamnata streha očetove hiše.

Rafaela je začelo mraziti po hrbtu. Skočil je na noge. Zopet se mu je stemnilo pred očmi, kot bi padel mrak na zemljo. Ko je to minilo, se je še bolj pretisnil z vrstico, ki mu je držala hlače in prisrčno poprosil Boga, naj mu ozdravi očeta in vrže pred noge vsaj skorjo trdega in plesnivega kruha.

Kaj, ali ni rekla Matečka, naj gre po gospoda. Hm, res je, toda ona ni vedela, da je Rafi tako slab, da še teči ne more; trg je pa daleč. Uro hoje bi rabil, da bi do tja prišel. No, oče bo tudi brez kaplana lahko umrl, si je mislil in se počasi obrnil proti domu. Vest ga je pa le zapekla, zlasti ker je vedel, da morajo grešniki v pekel in če je njegov oče grešnik, bo moral med same hudobe v pekel.

Toda njegov oče ni grešnik. Saj je molil vsak večer, razen, če je bil v gostilni, saj je po materini smrti štiri ogle podpiral pri bajti (tako so dejali ljudje), pa naj bi si zaslužil pekel na onem svetu, ko ga je pa že na zemlji imel. Ne, saj to ni mogoče. Bog vidi tudi v srce, zato bo že poskrbel, da bo ubogi bajtar dobil kakšen majhen kotic v nebeških prostorih in pručico, da bo na njej sedel na veke, pa ne bo postal truden.

V upu in strahu se je bližal domači hiši. Tako čudno tiho je bilo vse naokrog. Postal je ob stari jablani in prisluškoval vsem glasovom, da bi zvedel, kako je.

Iz hiše je stopila Matečka in si brisala s predpasnikom solze. Pod pazduho je držala škaif in šla k potoku po vode. Umiti je bilo treba — mrtvega moža.

Rafaela je stresel mraz. Zagomazelo mu je po udih! Bil je tako slaboten, da je komaj stal na nogah. Spet ga je stisnilo pri srcu in občutil je smrt. Nič ni hotel spraševati Matečko, kako je z očetom. Bal se je tega.

Sonce je zašlo za gozdovi. Ozračje se je shladilo. Od zapada je lila rdeča svetloba preko neba in ozarjala vrtove.

Iz hiše je stopilo nekaj ljudi. Ustavili so se na pragu in se živahno menili. Ženske so si tiščale rute na oči. Jokale so. Potem so odšle domov vsaka v svojo stran in Rafael se je stisnil za drevo, da ga ne bi opazile.

»Le kdaj se jih je tliko nabralo,« se je čudil. Stopil je počasi preko vrta, roke je držal v žepih in se delal, kot da je zdrav. Nekdo ga je zapazil, pokazal nanj z roko in vsi so se ozrli. Potem so zmajevali z glavami in govorili najbrž o njem, vsaj Rafaelu se je tako zdelo.

Prav za prav Rafael ni bil trdno prepričan, da je vse resnica, kar se dogaja in kar občuti.

Ustavil se je na vogalu hiše. Skozi okno je bilo čuti enakomerno drdranje očenašev za dušo rajnkega. Sem pa tja je kdo zelo glasno vzdihnil, ali pa se odkašljal. Moški, ki so stali na pragu, so nekaj časa opazovali dečka, ki je stisnil glavo med ramena in ni hotel bliže.

»Sploh, kaj dela toliko ljudi okoli hiše, saj ne bo nihče ničesar podedoval,« je premišljal Rafael. Možje pa so bili mnenja, da je treba nekaj ukreniti z njim. Kar tako ga ne smejo pustiti. Premlad je še, da bi se sam pretolkel skozi življenje. Lahko postane še falot, vaščanom v strah in sramoto.

Rafael je slišal, kako je nekdo zini: »Poglejte ga, tako gleda kot levi razbojnik!« Nihče ni potrdil obrekovalcu, Rafaela pa je hudo zbolelo.

»Saj vem, da me ne marajo,« je sam pri sebi tožil. »Nikoli me ni imel nihče rad.«

V grlu se mu je nabiral jok, zavpil bi bil rad, pa je stisnil ustnice in požrl solze.

Hotel je mimo njih smukniti v hišo, da bi očetu planil v objem, pa četudi bi objemal truplo, Nekomu je moral izliti in potožiti vso boleost, ki se je nabirala v njegovi duši.

Skopin je stegnil roko po njem in ga potegnil med može. »Ti, kaj boš pa zdaj?« ga je vprašal.

Rafael je uporno molčal. Kaj za vruga briga Skopina, kaj bo. Tako ga še oče ni nikdar vprašal.

»Ali si si jezik odgriznil, da ne znaš odgovoriti svojemu stricu?« je dejal Matek.

»Pustite me, pustite me! K očetu grem!« se je otepal Rafael in stopil v vežo.

»Malo počakaj, da ga bodo umili. Kod si pa prej hodil, ko je umiral in te je hotel videti? Oče ti umira, ti pa se potepaš okrog in čas zapravljaš.«

Rafaela je užalilo. Da se je potepal! Seveda, tako mislijo vsi ti, ki hočejo skrbeti zanj.

»Lažete!« je zavpil stricu v obraz. »Nisem se potepal. Po gospoda so me poslali, pa nisem mogel do trga.«

Skopina je zarsbela dlan, da bi mu jo za lažnjivca primazal okrog ušes, pa se je premagal. Pustil je nečaka in vse ostale in odšel.

»Nič ne bo prida, svojeglav je in to je najslabše za mladega človeka.« so menili možje.

Rafael je zajokal. Kljub temu, da so ga videli. O, le naj ga gledajo, le naj pasejo oči na njem. Volkovi! Tiščal se je k zidu in nikogar ni hotel več pogledati, sovražil je vse. Dolgo je tako jokal.

Nenadoma pa mu je topla roka pobožala lase. Prav rahlo, skoraj boječe se je dotikala njegovih neurejenih las. Ni se upal pogledati, ker se je bal, da bi potem minilo. Obraz si je zakril z dlanmi in se vdajal razkošnemu občutku, ko ga je božala roka po laseh.

»Ne jokaj, Rafi, vse bo še dobro,« je spregovorila deklica za njim. Bila je njegove starosti, blede, z velikimi očmi. Marjanca so jo klicali.

Rafael je pogledal, kaj bodo rekli ljudje; pa so se že razšli. Samo iz sobe se je čulo ropotanje in ženske besede, vse vprek.

Dvignil je izjokane oči in se zazrl v njene. Toda ni prenesla njegovega pogleda. Povesila je veke in se obrnila, kot da jo je zelo sram. Obenem pa je komaj čakala, da jo bo prijel za roko in ji rekel prijazno besedo.

»Ali ti je zelo hudo?« ga je vprašala Marjanca, ker on ni hotel nič reči.

»Potrpeti je treba,« je povedal in stisnil njeno roko.

*

Za mrliča sta skrbeli Matečka in Skopinova dekla. Skopinke seveda ni bilo blizu, ker ni imela časa. Sicer pa, kdo bi se sploh brigal za tako malenkostne stvari, kot je smrt ubogega bajtarja. Če je sorodnikom kaj zapustil, bodo vzeli. Za pogrebom si bodo brisali oči, da ne bo soseska obračala jezikov, če pa ni imel kaj zapustiti, naj se sam Bog usmili njegove duše. Maša se za njim ne bo brala; kdo bi jo pač plačal? Tako ostane revež ubog na tem in na onem svetu.

Matečka si je Rafaela ogledala bolj od blizu in se je zelo začudila. Bil je blede kot mrtvaška lobanja, oči so mu kot blaznemu žarele iz globokih jamic, sveče, ki so gorele ob očetu, so to še povečale.

»Rafael, ti si bolan,« je ugotovila.

Tudi dekla ga je pri teh besedah pogledala.

»Lačen sem,« je trudno povedal Rafael. Prav za prav ni bil več tako lačen kot popoldne, ni čutil bolečin, ki jih povzroča prazen želodec, toda telo mu je oslabele. Sedel je ob mrzli peči, noge so mu visele kot tuje, misel mu ni več delovala. Bil je pri kraju. Vroč si je zaželel jedi in toplega ležišča, da bi počival. Kako malo je potrebno človeku za srečo!

Matečka je nekaj časa s svetilko brskala po predalih v omari, kjer so bile nekdaj jestvine, da bi našla kaj za fanta. Rafael jo je opazoval in ko je uganil njeno početje, je odkimal.

»Oče že mesec dni ni hodil na delo. Vse sva pojedla, kar je bilo pri hiši. Potem je rekel, da je bolan, legel je v posteljo in ni govoril nič več z menoj. Jaz sem bil lačen, zato sem hodil okrog ljudi in prosil. Če sem dobil krompirja, sem ga skuhal in potem sva oba z očetom jedla.« Pripovedoval je mirno in gledal na posteljo, kjer je ležal oče.

»Poglejte, ali ne diha? Saj še živi!« je poskočil in nastavljal uho na očetove prsi.

»Sirota,« je vzdihnila Matečka. »Kje si pa spal?« je čez nekaj časa vprašala.

»Včasih sva spala skupaj z očetom. Takrat je bilo lepo. Pravil je o vojski tako dolgo, da sem zaspal. In včasih je kar sam zase govoril, čeprav ga nisem poslušal. Oče ni bil nikoli zaspan. Ko je zbolel, sem se premaknil na peč, ali pa sem spal kar na klopi. Pod glavo sem si dal nekaj cunj, odel sem se z očetovim suknjičem in se obrnil tako, da sem gledal k očetu.«

Ženska je samo napol poslušala. Premišljala je, kako bi pomagala siroti. Bila je dobra ženska, samo kaj, ko tudi ona ni imela polnih loncev, pač pa kopo otrok in moža, ki ni bil za zaslužek. Pa stvar je že taka, da mora revež slednjič revežu pomagati, sicer bi oba poginila.

»K nam pojdi in naj ti dajo mleka. Pa kruha si nadrobi. Če boš hotel, lahko ležeš k našim, da ne boš zmrzoval na tej mrzli peči. Jaz bom ostala še toliko časa tukaj, da se bodo zbrali ljudje.«

Rafael je hvaležno pogledal dobro ženo in odšel v noč.

Matečka se je pogreznila v globoke misli o posmrtnem življenju in z vzdihni motila tišino.

(Konec prihodnjič.)

Slovenski akademiki ljubljanske univerze so objavili v svojem skupnem proglasu dne 16. marca 1939 tole izjavo: »Združeni akademiki Aleksandrove univerze stojimo na stališču, da je edino močna, na podlagi enakosti narodnih pravic Slovencev, Hrvatov in Srbov urejena Jugoslavija izključni okvir, v katerem moremo in hočemo živeti svoje narodno in državno življenje.«

*

Mladina, zlasti še odraslejša, ima občutljivo duševnost za zdrave in nezdrave pojave v družbi. Po svoji naravi je odkrita, brezkompromisna, borbena. Mladina je uho, ki prisluškuje tajnim procesom v organizmu človeške družbe, ki strastno doživlja vse nove pojave ter poskuša tudi realizirati nove ideje. Za realizacijo novih idej išče neprenehoma tudi novih poti.«

(Žgeč, »Sodobnost« št. 9.—10. 1938.)

Angela:

V samoti

Po mokrih, blatnih cestah hodim,
povsod je mir.
Nad hišami, nad praznimi vrtovi
leži večer.

Ob tihih cestah redke, motne luči
brlijo v mrak;
narahlo padajo deževne kaplje
skoz hladni zrak.

V tej čudni, vlažni temi jasno vidim
beli vaš obraz
in zdi se mi, da še sedaj poslušam
vaš topli glas.

Vi sredi mesta ste nekje ostali,
zdaj sama sem.
Spomin na vas mi bo večere krajšal
vso jesen.

Marjan S. S.:

Slovanski sonet

Zapad in vzhod: Skelet — življenje. Kazen
prišla je sama. Nič ni pomagalo,
če nas s sovraštvom do krvi teptalo
je tuje pleme. Ne samo bojazen,

strah pred poginom vsled slabosti lastne
duši zapad in daje nam pravico,
da pred vsem svetom pričamo resnico
o pravi moči naše sile rastne.

Grašček je kmeta bil, jemal mu žetev
in v vózo vrgel ga, če ni imel za setev;
zemljó — človeško last — mu je odvezel

in upal, da mu bo vso moč izžel. —
A kmet je oživel, ni več garal,
uprl se je in valptu grad zažgal.

Adolf Hitler na kongresu v Nürnbergu: »Ne gre več zato koliko čaš piva more on (nemški študent) popiti, temveč koliko udarcev lahko prenese, ne gre za to koliko neprespanih noči more zdržati, temveč koliko kilometrov more hoditi.«

(Po »Glasu mladine«, l. II., št. 6.)

Kulturno delo mladine

MURSKOSOBOŠKO SPOROČILO

Prekmurje je bilo do nastopa M. Kranjca svet zase. Nihče, razen onih, ki so merali v to vražjo »Sibirijo« in nekaj izjem, se onkraj Mure (gledam iz Sobote) ni zmenil zanj. Ko je pa Kranjec številnim Slovincem prav za prav znova odkril ta košček slovenske zemlje, postavil borbo prekmurskih ljudi za kruh v živo sedanost, se je nekateri Slovinci tako ali tako pozanimali zanj. In tudi Prekmurje samo, s svojo »metropolo«, se je predramilo v novo življenje.

Nepopolna gimnazija v Soboti, do pred nedavnega zatočišče »grešnikov« iz Maribora in drugih krajev, je postala v očeh nemalokaternikov važen faktor za dvig kulturnega življenja in narodne skupnosti. Z letošnjim letom je tako soboška gimnazija že popolna (7. in 8. razred sta še samoupravna, bosta pa postopoma podržavljena). Zato ne bo napak, če se ob tem jubilejnem letu za soboško gimnazijo v kratkih obrisih seznanimo z delom njenih učencev.

Ker je že prav za prav stara slovenska navada, da se vsak Slovenec mora »opredeliti« že v šolski klopi, stopiti sem ali pa tja, se je večina soboške gimnazijske mladine po lastnem ali ne-lastnem mišljenju, pod silo lokalnih činiteljev, tipičnega provincializma itd. tudi »opredelila«, zanemarila gimnazijska društva kot RK, JS itd. in se razgubila po mestnih društvih. Tako ta gymn. društva oz. pomladki v zadnjem času niso bili v stanu, da bi pripravili vsaj kako interno predavanje (v kratkem bo baje le nekaj!), kaj še kaj večjega. Uspešno le deluje na gimnaziji tkzv. »Češki krožek«, katerega jezikovni tečaj obiskuje, tedensko po dve uri, okrog 30 dijakov z drž. gimnazije.

Vsaj nekoliko živahnješe, v gotovih »sezonalih« celo precej živahno, pa je delo soboških gimnazijcev v mestnih društvih (onih društvih, ki niso direktno pod gymn. nadzorstvom). V prvi vrsti je treba tu omeniti sokolski dijaški krožek, ki je lansko leto organiziral javni Župančičev večer in vrsto dobro obiskanih sestankov (s predavanji, recitacijami itd.; omenim naj samo predavanje o Cankarju, o vsesokolskem zletu v Pragi itd.). V zadnjem času se je pa ta odsek precej zanemaril.

Del soboških dijakov je včlanjen tudi v Marijinih kongregacijah, ki prireja interne sestanke, in v Prosvetnem društvu ter Fantovskem odseku. Bralno društvo salez. dij. zavoda Martinišča je priredilo pred nedavnim na »prosvetnem« odru igro »Kraljevi škrlat«.

V splošnem pa, kot že rečeno, v Soboti razvitega, plodnega gimnazijskega društvenega življenja ni. Morda je temu krivo, da na gimnaziji sploh ni kakega gymn. dij. društva, kjer naj bi delali in se udejstvovali dijaki brez razlike na izvenšolsko udejstvovanje; v nemali meri sta temu kriva oddaljenost od večjih kulturnih centrov in pomanjkanje javne knjižnice, gledaliških in podobnih prireditev. Dejstvo je, da bi bilo treba soboško gimnazijsko mladino pripraviti

do aktivnejšega dela. To zahteva poleg najrazličnejših razlogov narodno-obrambno delo v Prekmurju, kjer eni najbolj izpostavljeni slovenski pokrajini, delo, pri katerem bi morala pomagati predvsem študirajoča prekmurska mladina, dalje kulturni dvig prekmurskega podeželja, katerega največji podporniki bi morali biti zopet dijaki.

Zdaj, ko je soboška gimnazija popolna, bi moral prešiniti vrste njenih gojencev najresnejši klic po kulturnem delu, kajti »Zalesje se je predramilo. Oči so mu še trudne ali ko se bo sonce visoko povzpelo, se mu bo Zalesje široko nasmehnilo« (M. Kranjec: Zalesje se prebujajo). Morda bi se temu klicu prvi odzvali zopetnji soboški maturanti kljub popoldanskemu pouku, morda bi ravno eni — v strpnosti — naznačili svojim dijaškim »zanamcem« pot kulturnega dela za naprej.

D. J.

CELJSKO PISMO

Živimo v središču slovenske zemlje in hkrati v enem njenih najbolj ogroženih krajev. Vsakdo bi pričakoval od nas dejanj, ki bi na zunaj očitovale naš odpor proti vsemu kar nas mlade duši in nas hoče vkliniti. Toda, temu ni ravno tako. Govoriti o kakem skupnem mladinskem delu v Celju je precej težko. Kajti ravno pri nas se bolj ko marsikje čuti ona politična razdvojenost in strankarstvo, ki zatré vsako občemladinsko gibanje. Mladina je pri nas včlanjena večidel v telovadnih in športnih organizacijah, ki pa imajo vse čisto določeno politično smer, za katero se mladina mora vnemati, sicer ji je udejstvovanje v njih onemogočeno. Medtem ko stopajo mladi ljudje v te organizacije zgolj iz ljubezni do športa, pa se pozneje pod vplivom vseh mogočih strankarskih taktik izpremeni ta iskrena ljubezen v silno politično strast in zagrizenost. Najbolj žalostno pa je to, da se iz vrst po rodu slovenskih mladeničev rekrutirajo fanatični sovražniki slovenske besede. Drug vzrok, ki preprečuje skupne mladinske akcije, je razdvojenost dijakov. Kajti celjska gimnazija ima polovico takih dijakov, ki se redno vozijo domov. Ti dijaki so sicer še najbolj delavni, kolikor jim je to izven šole sploh dovoljeno.

V Celju samem pa živé večidel le dijaki meščanskih in deloma malomeščanskih rodbin, ki jim je cilj vsega življenja guljenje in spet guljenje. In se le ob nedeljah popoldne podajo z mamico v kino ali na nogometno tekmo, drugače pa preživé ves teden v spalnici z latinsko slovnico v rokah in jim je najvažnejši problem, kak red bodo dobili iz latinščine: štiri ali pet?

Kljub vsem tem in še marsikaterim okoliščinam se vendar javljajo tudi v Celju znaki skupnega dela. In to predvsem v »Literarno-kulturnem krožku«, ki naj bi združil vse dijake, ki hočejo iskreno in pošteno delati. Sicer se je tudi v »Literarno-kult. krožku« pokazalo spočetka politično nasprotje in prizadevanje raznih politično opredeljenih ljudi, dobiti »Krožek« v svoje roké. Prav radi tega je delo v »Krožku« zelo zastalo, vendar je prav kmalu prešel spet na svojo pravo pot. Prav v zadnjem času se je v iskrenih mladih

sreih porodila želja proslaviti 90. letnico smrti Fr. Prešerna. S to proslavo se je, kakor že preje s Cankarjevo ob 20 letnici njegove smrti, hotela tudi celjska mladina oddolžiti spominu velikega nesmrtnega pevca. Iz skupnega prizadevanja vseh delavnih dijakov, ki so ga podprli tudi profesorji, je vstala odlično prirejena proslava, ki jasno očituje, da noče mladina v Celju spati spanje pravičnega, marveč skupno in brez ozira na politično pripadništvo delati za mladiške in narodne interese.

Program, ki je bil sestavljen iz recitacij, govora in pevskih točk, je močno ugajal. Dobro sestavljenemu govoru »Prešeren in mladina« je sledila Župančičeva »Pesem mladine«, kot zborna deklamacija in na naši gimnaziji prvič pokazala moč skupne besede, ki ne pozna hinavstva in sebičnosti. Pa tudi pri občinstvu je ta točka zapustila najmočnejši vtis. Sledile so tri, ob spremljavi klavirja odpete solo pevske točke, ki jih je rutinirano izvedla g. Lapajnetova. Nato pa prav dobro izvedene deklamacije Prešernovih del. Proslavo sta efektno zaključili dve zborni pevski točki. In sicer »Pod oknom« in »Zdravljica«, ki je spričo današnjih razmer zadobila še močnejši poudarek.

Tako smo tudi v Celju na vreden način počastili spomin velikega pevca. Pa ne samo to, prireditelj je razgibala in prebudila premnoge speče kali, v nas samih pa je še močnejše podkrepila preroško misel Franceta Prešerna: »Vremena Kranjcem bodo se zjasnile,

jim milši zvezle kakor zdaj sijale,
jim pesmi bolj sloveče se glasile.«

Šalečan.

»Nedvomno: boj v narodu mora biti. Samó v trenju in kresanju duhov se ustvarjajo pomembne duhovne vrednote. Toda temu boju mora biti nekje meja. Nekje mora biti črta, ki veli vsem in vsakomur: do tod in ne delj! Črta namreč, kjer prehajajo koristi posameznikov in poedinih skupin v vsenarodno korist, kjer gre za narod sam, za njegov goli obstoj za današnji in za bodoči čas, za njegove najgloblje življenjske osnove, za njegov usodni biti ali ne biti.«

(Fran Albrecht: »Križa Ljubljanskega Zvona«, Uvod.)

*

»Prav v velikih osebnostih iz slovenske kulturne zgodovine bi mogli videti najjasnejše priče, da je ena glavnih komponent močne etične osebnosti, kakor more rasti iz slovenskih razmer, tudj odločna in dosledna slovenska narodna zavest. Imamo že kakršnokoli sodbo o razmerju med individuom in družbo, zgled teh velikanov nam dokazuje, da je velikost stvariteljske sile pri Slovencih v neki pogojni zvezi z brezpogojno zvestoba do slovenskega naroda in z vero v njegovo bodočnost.«

(Lojze Udè: Križa Ljublj. Zvona.)

Anketa o naši mladinski reviji

Z veseljem smo prejeli prve tri odgovore na našo anketo in jih tu v celoti ter povsem nespremenjene objavljamo. Obenem pa pozivamo še nadalje naše cenjene bralce, da se čim prej odzovejo s svojimi predlogi in svojo kritiko!

1. Smernice mladinskega delovanja in mladinske revije

(Odgovor na anketo.)

Od otrok, ki obiskujejo v Jugoslaviji ljudsko šolo, ima le ena desetina srečo, da pride še v srednjo šolo. Večinoma napolnjuje srednjo šolo mestna mladina. Kolikor je kmečkih in delavskih otrok, propadejo že v nižji gimnaziji. V višjo gimnazijo pride v glavnem meščanska mladina in le 2—3% kmečkih in delavskih sinov. Le malokateri revni dijak se z lastnimi sredstvi prerije skozi šole. Toda vkljub temu, da socialni položaj staršev daje mladini različne možnosti življenjskega razvijanja, vendar se med mladino ne kažejo nobena naspotja ali boji med boljše in slabše situiranimi.

Poglejmo si srednješolski razred. Skupno življenje v vselej isti mračni, prašni in tesni sobi, skupne težave ta razred tako združijo, da se zbršejo v njem socialne razlike. Vse dijake tlačijo isti šolski sistem, preobloženost z učenjem, morebitni popoldanski pouki itd. Največji ponos za srednješolce je razred, kjer vsi dijaki »držijo skupaj« in si s svojim enotnim nastopom priborijo olajšanje v učenju ali kako drugo pravico. Srednješolski razred je pa tipična miniaturna slika vse mladine.

Vsa mladina je kot velik srednješolski razred, ki ga družijo skupna usoda, enak položaj in skupni interesi. Ko mlad človek s težkim trudom konča srednjo šolo ali univerzo, ne ve ne kod, ne kam. Kot strašna mora čaka vse brezposelnost. Mladina nima možnosti ustvariti si eksistenco.

Po dolgih borbah za kruh se mlad človek dokoplje do kake službe. Toda zopet lebdi nad vso mladino nevarnost vojne. Vsa mladina stremi k lepšemu življenju, kar pa izraža na različne načine. Danes združuje vso mladino nevarnost uničene eksistence in vojne. Mladina ne more razviti svoje sile. Mladina ima popolnoma isto usodo in iste interese, toda vendar ni enotna. Razcepljena v politične grupe se bori med seboj, namesto za sebe. Temu je treba napraviti konec. Zadnji čas, da mi mladi složno nastopimo za obrambo svojih pravic. Enotnost mladine bo prišla do izraza le, če bodo vsa društva, v katerih je mladina včlanjena, javno pristopila k tej borbi. Mladina v slovenskih telovadnih društvih mora nehati brezsmiselno medsebojno gonjo in začeti misliti na skupno nastopanje. Pri tem je treba omeniti, da nobeden ne odstopi niti pedi od svojega svetovnega nazora. Kajti v stvari ni skupna ideologija, ampak skupen program! Naš položaj sam nam daje program borbe za boljšo šolo,

za prost telesni in duševni razvoj, za trdnejšo bodočnost, za mir, kajti le v miru lahko mladina razvije svoje sile. Če se pa borimo za mir, se istočasno borimo za obrambo naše Jugoslavije. Kajti slovenska mladina se more razmahniti le v neodvisni, svobodni Jugoslaviji. Svoj podroben program si bo lahko slovenska mladina zgradila le v širokem medsebojnem sodelovanju.

Pri delovanju je zelo važno časopisje. V Sloveniji je bilo več mladinskih časopisov, ki pa so bili vsi političnega značaja. Že dolgo se je kazala potreba po nepolitičnem glasilu vse slovenske mladine, kar smo končno v »Slovenski mladini« dobili. Pomena te revije pa ni še doumela mladina, ki gleda na vse s strankarskimi očali. »Slovenska mladina« ni in ne sme biti politični list, ampak mora zastopati težnje vseh mladih. Zato naj pišejo v njo vsi, seveda ne o političnih in svetovnonazorskih temah, ampak o stvareh, ki se nas vseh tičejo. Danes izgleda to še malo paradokсно, toda je edino pravilno. »Slovenska mladina« naj bo predstavnica čim več različnih društev (skavtov, gozdovnikov itd.) in naj bo regulator vse kulturne dejavnosti slovenske mladine. Kot centralna slovenska mladinska literarna revija mora vzgajati mlade pesnike in literate. Reševati mora vse probleme, ki se tičejo mladine in njenih organizacij. Odlikovati se mora po pestri in življenjski vsebini. Pisati mora o vseh stvareh, ki mladino zanimajo. Pritegniti mora mladino iz vseh krajev Slovenije, da bo v list stalno dopisovala. Le tako bo naša revija res zrcalo slovenske mladine.

Pri vsem delovanju moramo imeti svoj jasno začrtani cilj — združiti vso slovensko mladino v skupnem sodelovanju. Ni lahka naša pot, toda uspeli bomo, ker verujemo vase. Pokažimo s svojim delom vsemu svetu, da hočemo živeti!

Cene Mitrovec (Mariborčan).

2. Odgovor na anketo

Da je neodvisna mladinska revija dandanes bolj kot kdajkoli poprej mladini sploh, a prav posebno še nam slovenski mladini neobhodno potrebna, je meni in Vam, kakor tudi vsakemu drugemu iskreno mislečemu človeku neizpodbitno dejstvo. O tem ni vredno zgubljati besed!

Važnejše oziroma kar najvažnejše je tu pač s stvarnimi in jedrnatimi predlogi kar največ doprinesti k uspevanju in nadaljnemu dviganju nivoja, če se ne motim, edine neodvisne in zato res naše slovenske mladinske revije.

Naj preidem kar k stvari! Vse dosedanje rubrike v listu mi zelo ugajajo. Pogrešal sem samo ene. In sicer rubrike, v kateri bi pisali o vsem tekočem. Zamišljam si to kot nekako javno tribuno mladine, koder bi lahko sodelovala tudi ona mladina, ki morda še ni zmožna napisati dobre pesmice, sprejemljive črtice, ali za tisk godnega članka, pa bi vseeno že rada sodelovala, čeprav za začetek še s prav skromnimi prispevki in noticami iz svojega vsakdanjega življenja.

To bi list brez dvoma zelo poživilo! Poleg tega pa bi se v tej rubriki lahko objavljale kritike, polemike in sploh vse aktualne stvari iz našega življenja. Ker pa se zavedam, da je predloge mnogo laže dati kot pa jih uresničevati, sem se odločil po svojih skromnih močeh napisati tudi članek za to rubriko, katerega Vam kmalu pošljem.

Mirski (Ljubljčan).

3.

Cenjeno uredništvo! Hvalevredno se mi zdi, da se pri svojem delu niste obdali s špansko steno, temveč ste celo odprli rubriko, kjer naj bi čitatelji izrazili svoje več ali manj kritično mnenje o listu in pri tem »prišli na dan« z različnimi predlogi in željami. — Mislim, da je »Slovenska mladina« o pravem času prelomila s tradicijo in ni nastopila službe pri eni ali drugi staroslavni slovenski grupi, oziroma stranki. V tem vidim eno njenih pozitivnih lastnosti; želim tudi za v naprej, da bi list ostal glasilo slovenske mladine, izmed katere je lahko vsakdo takega ali takega naziranja, kljub temu se pa ne izneveri delu za skupne interese.

Dobro se mi zdi, da ste v listu odprli rubriko: Mladina po svetu. V vseh dozdejšnjih številkah pa pogrešam člankov, ki bi obravnavali naš narodno-obrambni problem. Za našo severno mejo je to eden izmed najtežjih problemov, ki ga posebno mladina (študirajoča) — bodoča slov. inteligenca — ne sme puščati v nemar.

Dalje bi omenil tu nekaj zastran raznih leposlovnih prispevkov mladih tovarišev. Večina le-teh piše le o študentih, redko kateri se dotakne drugega motiva, zato bi želel, da bi se ti tovariši — seveda poleg nam najbližjih stvari iz študentskega življenja — lotili tudi drugih motivov. V tem ne bo list nič izgubil na veljavi, nasprotno, mnogokaj še pridobil.

F. K. (Prekmurec).

»Tudi narod živi neko svoje instinktivno neopredeljeno, nagonско življenje. A kolikor naj se to življenje povzpne na kulturno stopnjo, kolikor naj je intenzivnejše, aktivnejše in vedno popolnejše, se mora nujno samega sebe postopno vedno čisteje in podrobneje zavedati. In izkušnja v resnici potrjuje brez izjeme, da ga ni kulturnega naroda, ki bi kdaj pa kdaj po svojih najboljših, najnadarjennejših in najrazumnejših sinovih ne bil iskal svoje lastne definicije, opredelitve svojega bistva. Jasno, da so vse te definicije prehodne, nikoli dokončne, morda docela zmotne; toda take ali drugačne so za kulturni vzpon nujno potrebne.«

(Stanko Leben: Kriza ljublj. Zvona: Izkrivljena podoba.)

Mladinska fronta v Franciji za obrambo republike in demokracije razpolaga s temile silami: Patriotska mladina 325.000 članov. Svobodoumna in republikanska mladinska federacija 70.000 članov. Društvo mlade republike 15.000, Narodna demokratska mladina 3000, Radikal-socialistična mladina 8000 in mladina socialističnih strank 11.000. (Po »Glasu mladine«, I. L., št. 3.)

ALKOHOLIZEM MED SREDNJEŠOLSKO MLADINO

Pod tem naslovom prinaša v Zagrebu izhajajoča revija za brezalkoholno kulturo: »Novi život« (knjiga XVII., št. 1—3), izpod peresa dr. Fedorja Mikiča, zanimivo razpravo, podprto z novimi statistikami (1937). Ker se pisec ozira pogosto tudi na dijaštvo v Sloveniji, si hočemo ogledati ta mesta nekoliko natančneje.

V Savski banovini je med srednješolci največ kroničnih alkoholikov iz vrst gostilničarskih otrok (12,8%), kar je razumljivo. Najmanj pijejo dijakinje, ki so kmečkega porekla.

Iz treh zemljevidov, na katerih je predočena tudi Slovenija, razvidimo, da se pije med dijaštvom največ vino in sicer nam kaže zemljevid, da pije vino preko 65% dijakov v sledečih naših mestih: Celju, Novem mestu, Murski Soboti, Škofji Loki in Št. Vidu. Likerjev in žganja slovenski dijaki nikjer ne uživajo preko 30%. Pač pa na Hrvaškem, n. pr. v Čakovcu, v Kastvu, Vukovaru in Pakracu, pije preko 65% mladine žganje in likerje.

V Čakovcu se je pokazalo, da 78% dijakov uživa žganje in likerje. Zanimivo je, da v Zagrebu na I. in II. ženski realni gimnaziji pije 65% oz. 72% dijakinj likerje. Pivo se v Sloveniji nikjer ne pije nad 50, pač pa v Čakovcu (70%) in v Karlovcu (68%).

Kranj, Ptuj in Kočevje so gimnazijska mesta v Sloveniji, kjer se vobče najmanj pije. Djakinje pijejo pri nas zelo malo. Kljub temu, da smo Slovenci na slabem glasu kot pijanci, je naša mladina treznejša kot hrvaška! Če pogledamo samo dijaštvo v Čakovcu, kjer pije vino 96%, pivo 82%, liker 68%, žganje 76%, a dijakinje tega mesta: vino 91%, pivo 62% in liker 86%, se mi lahko kar pohvalimo.

UREDNIŠKI PABERKI

Joža Cesta: Tvoje »Večerne meditacije« so dokaz, da bi bil z malo več pazljivosti sposoben zapeti mnogo bolj izdelane in zrele pesmi. Čisto po nepotrebnem in brez vsakega stvarnega razloga si razbil štiri-vrstične kitice z dvo- in trivrstičnimi. Pogrešam tudi nekaj več smisla za lirično in svojsko izražanje. — Poskusi, če se ti dá, te svoje »meditacije« predelati. Na vsak način se pa še oglasi.

G. B.: Draga tovarišica, tvoji dve poslani stvarci naj bi bili nekakšni reportažni v malem, sličici iz življenja, kakršno nam je vsak dan pred očmi. Vendar so motivi, ki se jih dotikaš, preneznatni, deloma pa vprašanja nakažeš le povrhu, premalo jih izostriš. Zato manjka tvojima delcema tistega soka, tiste krvi, ki šele daje literaturi pravo vrednost. Toda tega se ne da priučiti kar čez noč; to je stvar zorenja — ob branju velikih avtorjev, zlasti pa ob življenju. Reči pa je treba, da se stilno tvoji stvarci prav prijetno bereta, morda je tu pa tam kak stavek preohlapen, posebno v drugi črtici. Toda z malo pazljivosti se da to popraviti. — Ko boš spet kaj imela, pošlji!

F. S. C.: Formalna dograjenost tvoje pesmi kaže, da si se s pridom zgledoval po Prešernu in starejših slovenskih pesnikih. Misel ti je lepo izpeljana, vsaka beseda stoji na svojem določenem mestu, skratka: pesem ima svojo logično zgradbo, kar je že zelo veliko. Toda zdi se, da se nisi samo, kar se tiče forme, učil pri naših klasičnih avtorjih, ampak, da si tudi vsebinsko zajel iz njih. Sleherni motiv, ki ga oblikuješ v verze, mora

biti plod tvojega doživetja. — Refren »da me ljubiš...« izpada iz celotnega ritma in učinke preveč prozaično. Izrazi: »burna kri«, »nedolžne oči«, »golobče« itd., so staromodni. — Prihodnjic pošlji kaj več, tako da ti bom lahko povedal trdnejšo sodbo.

Ljubomil: Tvoj »Spomin« je v marsičem pravo nasprotje gornje pesmi. Predvsem že formalno ni enoten. Stirivrstični sistem, ki ga imaš v prvih dveh kriticah, si v nadaljnjih opustil, kar je nedvomno v škodo oblikovni dograjenosti tvoje pesmi. Tudi misel sama ni enotna in ne povezuje dovolj trdno posameznih verzov drugega na drugega. Izbira metafor, epitetov in izrazov sploh je čisto slučajnostna in površna. Toda neka gorkota vendarle tli v pesmi in, če se boš potrudil in našel pravi prijem, ti bodo pesmi nedvomno bolj uspevale. Poskušaj in oglasi se še kaj!

Zvan Krepulja in Ciril Hrast: Vajini prispevki imajo mnogo skupnega. Predvsem tisti malce cinični ton pripovedovanja, ki pa ni nekaj bolnega, ampak je znak tistega notranjega bogastva, ki ga premore mlad človek, ko se v njem še vse tare in kreše. Pri obeh je treba tudi poudariti stremljenje, ki teži proč od konvencionalnosti in šablone, kar je nedvomno nekaj zelo pozitivnega. Toda v tem stremljenju zaideta vse prevečkrat v drznost, ki ne loči več med tem, kaj spada v literaturo in kaj ne, v čemer spominjata na svojega mariborskega tovariša Francita. Če bi tega ne bilo, bi n. pr. pesem »Moja velika ljubezen« takoj veliko pridobila, dočim bi »Lenčka« kljub taki predelavi še vedno ostala prepovršena in premalo zanimiva tema, da bi se ga splačalo obdelovati. Pesmi »Moje srce« manjka izrazne sile, medtem ko je pesmica »Mi« bolj igračka po vzgledu Kettejevega »Pijanca«, ki je ostala oblikovno in miselno nedograjena. Ostali dve črtici sta slabotni. Pri obeh bi bilo želeti več temeljitosti tako v zasnovi kot v izdelavi. — Pošljita pa na vsak način še!

Idé: Tvoja prispevka, dragi tovariš, kažeta, da si se komaj pričel poskušati v pesništvu. Misel ti je bleda, verza ne obvladaš, niti ne pesniškega izraza. Mnogo boš moral še brati: Prešerna, Zupančiča, Ketteja, Gradnika, Kosovela in druge novejšje slovenske pesnike. Nakar spet kaj pošlji!

Eki: Dragi tovariš, tvoje pismo nam je toplja in dragocena vzpodbuda pri našem delu. Prepričani smo, da boš prej ko slej potrebna še veliko večja povezanost vseh mladih ljudi, ki so pripravljeni vložiti svoje sile za dobro slovenskega ljudstva, zlasti pa njegove mladine. Za vsak trud, ki si ga že in ga boš še storil za razširitev našega lista, smo ti od srca hvaležni. — Tvoji dve pesmi »Naša bodočnost« in »Ledena skala« razodevata nagujenje k refleksiji. Vendar sta oblikovno premalo dognani. Rime so vse preveč primitivne. Apostrof danes ni več v navadi. Skozi ritem verza le prečesto udari proza na dan. Tudi tebi bi bilo v prid branje slovenskih modernih od Zupančiča naprej. Menda ni treba še posebej povedati, da pričakujemo skoro spet kak glas od tebe.

Ivan Orač: Na željo ti odgovarjamo v listu! Članek namreč še ni za tisk. Nekatero stvari si obdelal preobširno, druge pa premalo oz. kar prezrl. Da bi spadala zgodovina slov. šolstva v članek: »Poglavje iz zgodovine slovenske mladine«, dvomimo; vsaj v taki obsežni obdelavi ne, kot si storil to ti. Ničesar ali le malo več o mladinskem življenju po vojni. Obširnejšo oceno tvojega spisa prejmeš iz uredništva. Gotovo pa bi bilo dobro objaviti tvoj sestavek do tam, kjer si nehal s Preporodovci. Omeniti moramo le, da ima isto hišo, kakor tvoj opis Preporodovcev, tudi njihova jubilejna knjiga: ne pozna dobe, ko je stala ta najmočnejša organizacija na višku in spoznala nedozorelost naše starejše družbe, ki ji je zmanjkalo nič manj kot — Ivana Cankarja. Podatki so ti dostopni. Pošlji naslov ali se oglasi osebno! D. S.

Odločili smo se, prihodnje leto sistematično objavljati članke o zgodovini slovenskega mladinskega gibanja. Gradivo, ki je bilo poslano za to številko, pride prihodnjic na vrsto! Da pa bo možno vse prispevke letošnjega leta oceniti že v letošnji številki, jih pošljite najdalje do 20. aprila!

NAŠ ŠTUDIJ:*

Kulturnopolitična zgodovina:

Dr. Dragotin Lončar: Politično življenje Slovencev. (Od 4. jan. 1797, do 6. jan. 1919. leta.)

Dr. Ivan Prijatelj: Kulturna in politična zgodovina Slovencev od 1848—1896. — Janko Kersnik, njega delo in doba. (J. Kersnika zbrani spisi, zvezek 6., seš. 1, 2, 3.)

Razvoj slovenskega narodnega vprašanja.

Henrik Tuma: Iz mojega življenja.

Ivan Cankar: Politični spisi (1913—1918). (I. Cankar: Zbrani spisi 19. zvezek.)

Albin Prepeluh: Pripombe k naši prevratni dobi.

Geografija in gospodarstvo:

Anton Melik: Slovenija, geografski opis (zv. 1, 2).

Uratnik, Pirc, Maister in drugi: Gradivo z bano-vinske kmetijske ankete v Ljubljani 1938. Izdaja Socialno ekonomski inštitut v Ljubljani.

Kmetijska anketa, I. in II. knjiga. Izdala banska uprava, 1939.

Dr. Fran Žgeč: Haloze. Sodobnost, 1935.

Vinko Möderndorfer: Slovenska vas na Dolenjskem. 1938, Ljubljana. Samozaložba.

Lampret: Ribnica na Pohorju. Dejanje. 1938.

Bratko: šent Danijel. Sodobnost. 1938. — Gibanje cen in naše kmetijstvo. Obzorja. 1938.

Jurančič: Zemljiški odnosi v Jeruzalemskih gorica. Obzorja, 1938. — Študij o naši vasi. Ljubljanski Zvon. 1936.

Jurančič: Iz šole za narod. 1930.

Trdko: Doprinos k socialni strukturi Prekmurja. Mladi Prekmurec 1938/39.

Gabršakova: Vas v Halozah. Dejanje. 1939.

Mladinski problemi (novejša literatura):

Dr. Stanko Gogala: O pedagoških vrednotah mladinskega gibanja.

Dr. Žgeč Franjo: Dr. Gogala Stanko: O pedagoških vrednotah ml. gibanja. (Recenzija, LZ. 1932, str. 734.)

Bratko: Mladinsko vprašanje. Sodobnost 1938, št. 4—10. — Mladinsko vprašanje in pota njegove rešitve. Obzorja 1939, št. 1—2.

Brunčič: Generacija pred zaprtimi vrati. LZ. 1937.

Ivan Slovin: Poizkus karakterizacije mladinskega gibanja v Prekmurju.

* Priporočamo ta dela za študij z namenom, da bi se lahko prihodnje leto razvnela koristnejša polemika o vseh teh pogloblitih življenjskih vprašanjih, ki pa v teh delih seveda še niso popolnoma dognana.

PRESKER

obleke za vsako priliko
najboljše in najcenejše

L J U B L J A N A
sv. Petra cesta št. 14

Novo I

PREŠEREN POEZIJE

z dodatkom

Skrb za tekst je imel

AVGUST PIRJEVEC

- 1.) 256 strani v najmanjši žepni obliki
- 2.) v celo usnje vezano z zlato obvezo
- 3.) samo 20 din

pri

Akademski založbi v Ljubljani
Šelenburgova ulica številka 4 (dvorišče)